

ESIOPETUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA TOIMIKAUSI 2024 -2025

1. KUOPPANUMMEN PÄIVÄKOTI

2. ESIOPETUKSEN OPETUS- JA OPPIMISJÄRJESTELYT

2.1. Esiopetuksen toiminta-ajat ja lomat

Syyslukukausi 8.8.-20.12.2024 (91 päivää)

*syysloma 14.10.-18.10.2024 (vko 42)

*joululoma 21.12.2024-6.1.2025

Kevätlukukausi 7.1.-31.5.2025 (96 päivää)

*talviloma 17.2.-21.2.2025 (vko 8)

2.2. Esiopetusryhmien rakenne, oppimisympäristö, mahdolliset painotukset

Kuoppanummen päiväkotito on osa Kuoppanummen koulukeskusta. Päiväkodissa on seitsemän lapsiryhmää, joissa kolmessa ryhmässä on esioppilaita.

Karhut 14 esioppilasta

Ilvekset 14 esioppilasta

Karhuissa ja Ilveksissä työskentelee kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja kaksi varhaiskasvatuksen avustajaa. Ryhmät toimivat paritiiminä.

Kärpät 2 esioppilasta

Kärpissä työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja kaksi varhaiskasvatuksen avustajaa

Esiopetus Kuoppanummen päiväkodissa perustuu sekä valtakunnalliseen esiopetussuunnitelman perusteisiin että Vihdin kunnan esiopetussuunnitelmaan. Esiopetuksessa hyödynnetään kokopäiväpedagogiikkaa; kaikki päivän tilanteet ovat tärkeitä lapsen kasvulle ja oppimiselle.

2.3. Varhaiskasvatuksen pedagogisten painotusten toteuttaminen esiopetuksessa

Vihdin varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen pedagogiset painopistealueet toimintavuodelle ovat leikin ja liikkumisen pedagoginen merkitys, varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma –prosessi sekä osallisuuden vahvistaminen.

Leikin ja liikkumisen pedagoginen merkitys

Leikki ja liikkuminen ovat oleellinen osa esiopetusta ja sen keskeisiä toimintatapoja. Leikin ja liikkumisen kautta tuetaan lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä kieli- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Leikin ja liikkumisen kautta lapsi saa turvallisia

kokemuksia niin onnistumisista kuin pettymyksistäkin. Leikille ja liikkumiselle annetaan tilaa ja aikaa sekä sisällä että ulkona.

Henkilöstö ohjaa ja kannustaa lapsia leikkimään tarttumalla lasten leikki-ideoihin ja menemällä itse mukaan leikkiin. Kun aikuinen on valmiina sanoittamassa lasten tunteita ja selvittämässä tilanteita, lasten välisiä ristiriitatilanteita pystytään ennaltaehkäisemään. Pienryhmätoiminnan avulla turvataan leikkirauha leikkiville lapsille ja aikuisille. Henkilöstö tukee leikin aloittamista ja ohjaa lapsia leikeissä käyttäen tarvittaessa kuvia, tukiviittomia ja leikinohjaustaulua. Henkilöstö huolehtii, että jokainen lapsi pääsee osallistumaan leikkeihin omien taitojensa ja lähtökohtiensa mukaisesti. Lasten leikkiä havainnoidaan ja dokumentoidaan, näin saadaan tietoa lapsista ja heidän mielenkiinnon kohteistaan. Näitä tietoja käytetään pedagogisen toiminnan suunnittelussa. Leikkiympäristöjä kehitetään ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa ja lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa ryhmässä käytössä olevien lelujen valintaan.

Lasten arkista, luonnollista liikkumista pidetään yllä pihaleikeissä ja -peleissä. Päiväkodin sisätiloissa on mahdollisuus omaehtoiseen liikkumiseen. Ryhmien liikuntakärryissä on erilaisia välineitä liikunnallisiin leikkeihin. Jokaisella ryhmällä on vuorollaan käytössä päiväkodin sali, jossa pystyy liikkumaan monipuolisesti. Päiväkodin piha sekä lähiympäristö tarjoavat hyvät mahdollisuudet liikkumiseen sekä motoristen taitojen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Ulkoliikunnassa huomioidaan etenkin ne lapset, jotka eivät omaehtoisesti liiku. Kaikkia kannustetaan liikkumaan ja osallistumaan erilaisiin liikunnallisiin leikkeihin ja peleihin henkilöstön esimerkin kautta. Yhteisten liikunnallisten leikkien kautta lapset saavat kokemuksia yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta.

Leikeissä ja liikkumisessa hyödynnetään tehokkaasti kaikkia päiväkodin tiloja ja lähialueen liikuntapaikkoja sekä luontoa. Talvisin hiihdetään urheilukentän ladulla ja jäähallissa käydään luistelemassa useamman kerran lukuvuoden aikana. Esioppilaat osallistuvat uimakouluun toimintakauden aikana.

Vihdin kunnassa on tehty päiväkodeille Liikunnan vuosikello -suunnitelma, jossa huomioidaan lasten monipuolinen liikunta. Lisäksi päiväkotit kuuluu Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan.

Varhaiskasvatus- ja esiopetusprosessi

Opetussuunnitelmaprosessin kokonaisuus perustuu esiopetusta ja varhaiskasvatusta ohjaaviin asiakirjoihin. Jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma lokakuun loppuun mennessä yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Suunnitelma laaditaan lapsiystävällisessä palaverissa, jolloin lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa häntä koskeviin toimenpiteisiin ja ratkaisuihin ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytyksiensä mukaisesti. Lapsen kanssa käydään etukäteen palaverin kulku läpi kuvallisen tuen avulla. Lapsen mielenkiinnon kohteista ja oppimiseen liittyvistä asioista keskustellaan ja lapsi arvioi niitä kuvasymbolien ja värikoodien avulla. Kuvista ja symboleista otetaan valokuva, joka otetaan mukaan palaveriin. Valokuva auttaa lasta palauttamaan mieleen asiat, joita hän nosti esiin keskustelussa ennen palaveria ja niistä voidaan yhdessä jutella.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta kootaan ryhmän toimintasuunnitelma, jossa huomioidaan sekä ryhmän yhteiset että lasten yksilölliset tarpeet. Toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet pedagogiselle toiminnalle painottaen lasten vahvuuksia sekä mielenkiinnon kohteita. Toimintasuunnitelmaa tarkastellaan ja muokataan tarpeen mukaan toimintakauden edetessä.

Päiväkodin johtaja on vastuussa opetussuunnitelmaprosessin johtamisesta työyhteisössä ja opettajat omassa tiimissään. Noin kaksi kertaa kuukaudessa järjestettävät pedapalaverit tukevat opettajia tiimijohtajuudessa. Lastenhoitajien ja avustajien pedapalaverit järjestetään noin kerran kuukaudessa. Kaikilla työntekijöillä on ammatillinen vastuu edistää toiminnallaan lasten hyvinvointia ja oppimista ja tämä edellyttää yhteistä pedagogista näkemystä. Tiimin yhteisen näkemyksen muodostamisessa toimintasuunnitelma ja sen pohjalta tapahtuva keskustelu ja arviointi tiimipalavereissa, pedapalavereissa ja työilloissa on keskeinen työväline. Tiimin toimintasuunnitelmaa käytetään myös pedagogiikan arvioinnissa ja kehittämisessä.

Osallisuuden vahvistaminen

Esiopetuksessa lasten osallisuus tarkoittaa sitä, että lapset nähdään aktiivisina toimijoina ja henkilöstö auttaa kaikkia lapsia liittymään osaksi ryhmää. Ryhmäytymiseen kiinnitetään huomiota kaikessa toiminnassa, mutta etenkin esiopetuksen alkaessa ja silloin, kun ryhmässä aloittaa uusia lapsia.

Toiminnan lähtökohtana ovat lapsen mielenkiinnon kohteet. Näiden pohjalta suunnitellaan koko lapsiryhmälle toimintaa, jossa huomioidaan jokaisen lapsen yksilölliset tavoitteet sekä ryhmän tarpeet. Henkilöstö keskittyy huomaamaan lasten vahvuuksia ja tuomaan esille onnistumisia. Aikuisten esimerkin avulla lapset oppivat antamaan positiivista palautetta toinen toisilleen. Henkilöstön vastuulla on, että jokainen lapsi saa kokea muiden lasten hyväksyntää.

Osallisuutta vahvistetaan pienryhmätoiminnan avulla, jolloin lapsen yksilöllinen kohtaaminen mahdollistuu. Henkilöstö auttaa lapsia ystävyysuhteiden muodostamisessa ohjaamalla lapsia keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Henkilöstön oma toiminta ja malli toimii tässä esimerkkinä.

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisen lähtökohtana on, että ketään ei aseteta eriarvoiseen asemaan sukupuolen, vakaumuksen, uskonnon, kielen, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän ominaisuuden perusteella. Toiminnallinen suunnitelma kirjataan ryhmän omaan toimintasuunnitelmaan sen jälkeen, kun ryhmässä on tehty selvitys tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

2.4. Retket

Esioppilaat tekevät toimintakauden aikana retkiä lähiympäristöön. Kevätretki tapahtuu Uudenmaan alueella.

3. ARVIOINTI

Vihdissä arvioinnin tasot toteutuvat seuraavasti:

Vihdissä esiopetuksen laatua arvioidaan yksilötasolla, yksikkötasolla ja järjestäjä tasolla. Arviointi indikaattorit eri tasoille valikoituvat Karvin laadun indikaattoreista, eli laatumittareista varhaiskasvatuspäällikön johdolla varhaiskasvatuksen johtoryhmässä. Arvioinnista saatua tietoa käytetään esiopetuksen toiminnan ja sisällön kehittämiseen kaikilla arvioinnin tasoilla.

Yksilötasolla arviointi suuntautuu käytetyn pedagogiikan ja lapsen oppimisen ja kehityksen edistymisen tarkasteluun sekä esiopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen arviointiin. Yhteisesti sovittuina toimintatapoina käytetään havainnointia, pedagogista dokumentointia, toleranssiympyrää, sekä matematiikan perustaitojen arviointiin tarkoitettua LukiMat –oppimisen arviointia. Mikäli lapsi vasta opettelee suomen kieltä, arvioinnissa hyödynnetään KieliPeda-työvälinettä.

Yksikkötasolla arvioidaan yksikön tiimin-, esiopetuksen toimintasuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Järjestäjätasolla arvioidaan päiväkodin johtajan pedagogisen johtamisen suunnitelman ja pedagogisten painopistealueiden toteutumista sekä tehdään varhaiskasvatuksen asiakkaille asiakastyytyväisyyskysely joka toinen vuosi.

Esiopetukseen osallistunut lapsi saa Vihdin kunnan laatiman Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisen osallistumistodistuksen.

4. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

4.1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kirjaa tähän lasten määrä, yhteistyötoimijatahot, mikä on tarve opiskeluhuollon palveluista)

Lasten määrä ja kuvaus opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Kuoppanummen päiväkodissa on yhteensä 30 esioppilasta. Käytämme opiskeluhuollon palveluita edistämään kaikkien lasten hyvinvointia ja tarvittaessa varmistamaan lasten mahdollisuuden yksilölliseen tukeen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan asiantuntijuutta hyödynnetään lapsen edun toteutumisen edistämässä ja monialaisen yhteistyön toteutumisessa. Opiskeluhuollon tarve on esiopetuksessa säännöllistä ja koko toimintavuoden kestävä.

Yksikön opiskeluhoitoryhmään kuuluvat yksikön henkilökunta, alueellinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, neuvolaterveydenhoitaja, psykologi ja koulukuraattori. Tarvittaessa opiskeluhoitoryhmä kutsuu koolle muita asiantuntijoita.

Opiskeluhoittoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä, että yksilökohtaisena opiskeluhoittona. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tukena on Vihdin kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Opiskeluhuollon tarpeet nousevat lasten ja perheiden tilanteista sekä tarpeista. Yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa esiopetuksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

4.2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto esiopetuksessa

4.2.1. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiopetuksessa

Esiopetuksen yhteisöllinen opiskeluhoolto on osa päiväkodin johtajan johtamaa toimintakulttuuria, jonka tavoitteena on edistää esioppilaiden kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Opiskeluhoollon keskeisin toteuttamisen tapa on yhteisöllinen opiskeluhoolto, joka on ensisijaisesti ennalta ehkäisevää. Yhteisöllistä opiskeluhoollota toteutetaan muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä opiskeluhoollon ammattilasten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Onnistuessaan yhteisöllinen opiskeluhooltotyö vahvistaa kaikkien esioppilaiden hyvinvointia sekä vähentää yksilökohtaisen opiskeluhoollon tarvetta. Vihdissä esiopetuksen henkilöstö on koulutettu positiivisen kasvatuksen mukaisesti Huomaa hyvä -menetelmään, jonka kautta voimme tunnistaa vahvuudet ja taidot sekä hyödyntää niitä tietoisemmin oppimisessa sekä kaikissa arjen tilanteissa.

Esiopetusyksikön henkilöstöllä on pääasiallinen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista sekä velvollisuus seurata esioppilaiden ja koko yhteisön fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä turvallisuuden toteutumista. Henkilöstön tehtävänä on edistää koko yhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä huoltajien kanssa. Esiopetuksen henkilöstö havainnoi esiopetusryhmää ja mahdollistaa tilanteet, joissa lapsille tarjoutuu tilaisuuksia kertoa omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Esiopetuksen henkilöstö tuo päiväkodin johtajan tietoon ajankohtaiset ilmiöt, joita voidaan käsitellä yksikkökohtaisissa opiskeluhooltotapaamisissa.

4.2.2. Esiopetuksen yksikkökohtaisten opiskeluhooltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Esiopetuksen yksikkökohtaiseen opiskeluhooltoryhmään kuuluvat päiväkodin johtajan lisäksi esiopetusryhmissä työskentelevät työntekijät, alueellinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, opiskeluhoollon psykologi ja kuraattori sekä neuvolan terveydenhoitaja. Opiskeluhooltoryhmän kokouksiin voivat osallistua myös esioppilaat, huoltajat, muut yhteistyökumppanit sekä asiantuntijat käsiteltävän aiheen edellyttämällä tavalla. Päiväkodinjohtaja johtaa opiskeluhooltoryhmää toimien myös ryhmän koollekutsujana. Ryhmä kutsutaan koolle vähintään kaksi kertaa toimintavuoden aikana. Ennalta sovittujen kokouspäivien lisäksi yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä voidaan kutsua koolle tarvittaessa. Opiskeluhooltoryhmässä käsiteltävät teemat ovat yhteisöllisiä eikä siellä käsitellä yksittäisen esioppilaan asioita.

Esiopetuksen yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä vastaa yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Yksikkökohtaisen opiskeluhooltoryhmän tehtävänä on muun muassa opiskeluhoollota koskevien toimenpiteiden suunnittelu, yhteisöllisen ja ennaltaehkäisevän opiskeluhooltotyön rakenteiden ja käytänteiden kehittäminen sekä Vihdin kuntatason opiskeluhoollon yhteisen teeman konkreettisten toimenpiteiden suunnittelu ja arviointi. Toimenpiteet kirjataan yksikkökohtaiseen esiopetuksen toimintasuunnitelmaan, joka hyväksytään sivistyslautakunnassa. Yksikkökohtaiset esiopetuksen toimintasuunnitelmat ovat huoltajien saatavilla esiopetusryhmissä.

Yksikkökohtainen opiskeluhoultoryhmä kokoaa oman yksikkönsä opiskeluhooltoon koskevaa tietoa sekä huomioi opiskeluhoultotyön suunnittelussa ja kehittämisessä yksikkönsä esiopetuksesta nousseet ilmiöt ja tarpeet.

4.2.3. Esioppilaan läsnäolon tukeminen esiopetuksessa

Esioppilaan säännöllinen osallistuminen esiopetuksen toimintaan mahdollistaa esiopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Kaikkien esioppilaiden läsnäoloa tuetaan lasten hyvinvointia tukevin keinoin. Huolta herättävissä poissaoloissa tiivistetään yhteistyötä huoltajien kanssa sekä konsultoidaan matalalla kynnyksellä opiskeluhoollon henkilöstöä.

Yksikön omat yhteisöllisen opiskeluhoollon toimenpiteet:

Yhteisöllisen opiskeluhoultoryhmän jäsenet Kuoppanummen päiväkodissa:

Hanna-Kaisa Laakso (varhaiskasvatuksen erityisopettaja), Marjo Korander (psykologi), Martta Väisänen (puheterapeutti), Marita Lindqvist/Satu Syrjä (toimintaterapeutti), Kaisa Lumokallio (kuraattori), terveydenhoitaja, esiopetusryhmissä työskentelevät työntekijät sekä Marika Honkaharju (päiväkodin johtaja).

Hyödynnämme sekä yhteisiä että yksittäisiä koulutuksia yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi.

- Miniverso ylläpitotapaaminen 23.8.2024 ja lasten koulutus 29.1.25
- Tuikku -koulutus: Tunnetaitoja ja osallisuutta varhaiskasvatukseen –ohjelma, toimintakausi 24-25 (2 osallistujaa)
- Lapsiystävällinen palaveri -koulutus 19.8.2024 (opettajat)
- Huomaa hyvä! -koulutus 4.9.2024, 11.9.2024, 19.9.2024 (koko työyhteisö)
- Tuen vaikuttavuuden arviointi 19.9.2024 (opettajat)
- Mapa –koulutus, kevät 25 (1-2 osallistujaa)
- Maailman katsomukset kohtaavat päiväkodissa -koulutus, syksy 24 (1 osallistuja)
- Onnistu opettajuudessa –koulutus, toimintakausi 24-25 (2 opettajaa)
- Päiväkodin kielet -kielitetoinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa, syksy 24 (1 osallistuja)
- Leikitään ja keskitytään (LEKE) varhaiskasvatukseen – pienten lasten toiminnanohjauksen vahvistaminen –verkkokoulutus, syksy 24 (2 osallistujaa)
- Niilo Mäki instituutti: lukivalmiuksien tukeminen esiopetuksessa, syksy 24 (1 osallistuja)

Kokouskäytäntöihimme kuuluu lisäksi säännölliset varhaiskasvatuksen opettajien, lastenhoitajien ja avustajien pedatiimit, joissa käsitellään ajankohtaisia aiheita ja jaetaan koulutuksista saatuja oppimiskokemuksia.

4.3. Yksilökohtainen opiskeluhoolto esiopetuksessa

Esiopetuksen yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäisiä esioppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhooltoon, jota toteutetaan

monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tavoitteena on seurata ja edistää esioppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista sekä ehkäistä ongelmia ja tarjota varhaista tukea. Esiopetuksen henkilöstö on tärkeässä asemassa esioppilaan tuen tarpeen tunnistamisessa. Varhaiskasvatuksen opettajan, sosionomin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan näkökulmaa tarvitaan esioppilaan tilanteen tarkemmassa selvittelyssä sekä tuen suunnittelussa ja järjestämisessä yhdessä huoltajien ja esioppilaan kanssa.

4.3.1. Esioppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Esioppilaan tilanteen selvittely alkaa keskustelulla esioppilaan kanssa sekä olemalla yhteydessä huoltajiin. Esioppilaan asiassa voidaan tarvittaessa konsultoida nimettömästi tai huoltajien suostumuksella yksikön opiskeluhoillon toimijoita. Tarpeen mukaan kootaan opiskeluhoillon moniammatillinen asiantuntijaryhmä esioppilaan tukemiseksi yhdessä huoltajien kanssa. Jos esioppilaan tilanne vaatii opiskeluhoillon palveluita, on henkilöstöllä velvollisuus ottaa viipymättä yhteyttä opiskeluhoillon psykologiin tai kuraattoriin. Tilanteessa, jossa yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä huoltajien kanssa, on heille annettava tieto yhteydenotosta sekä järjestettävä mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvästä syystä.

Esiopetuksessa oppilashuollon terveydenhoitopalvelut järjestetään ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina. Viimeinen määräaikaistarkastus neuvolassa toteutetaan terveydenhoitajan toimesta kuuden vuoden iässä. Tämän tarkastuksen jälkeen ennen kouluterveydenhuoltoon siirtymistä järjestetään tarvittaessa yksilöllinen lisäkäynti neuvolaan, jos lapsen kasvusta, terveydentilasta tai kehityksestä herää huolta.

4.3.2. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, huoltajan suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Toisin siis kuin pedagoginen ja oppimisen tuki, yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja edellyttää esioppilaan huoltajan suostumusta. Alueellinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi tai opettaja toimii pääsääntöisesti koollekutsujana. Ryhmän kokoaja voi olla myös muu opiskeluhoillon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Esioppilaan osallisuus ja toivomukset huomioidaan opiskeluhoitokertomuksen toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen kehitystasonsa ja ikänsä mukaisesti. Esioppilaan opiskeluhoitokertomuksen tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoiton palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään yksilöllisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

4.3.3. Opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitokertomukselle

Yksilöllisessä opiskeluhoitokertomuksen laatimisessa selvitetään esioppilaan tuen tarvetta sekä laaditaan suunnitelma palvelujen järjestämisestä. Yksilöllisestä opiskeluhoitokertomuksesta laaditaan opiskeluhoitokertomus, jonka kirjaa varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi. Opiskeluhoitokertomus laaditaan Vihdin esiopetuksessa käytössä olevalle lomakkeelle, jota säilytetään Vihdin kunnan intrassa.

Lomake sisältää huoltajien suostumuksen asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Opiskeluhohtokertomus säilytetään esiopetusyksikössä salassa pidettävien asiakirjojen mukaisesti ja sen säilyttämisestä vastaa päiväkodin johtaja. Lisäksi päiväkodin johtaja vastaa oman yksikkönsä opiskeluhohtokertomuksista muodostuneesta rekisteristä ja siihen liittyvistä tehtävistä.

Opiskeluhohtokertomuksesta siirretään kouluun huoltajien luvalla erilliseen lupakaavakkeeseen kirjatut asiakirjat. Päiväkodin johtaja vastaa asiakirjojen siirrosta tulevaan kouluun / esiopetuksen järjestämispaikkaan. Päiväkodin johtaja arkistoi jäljennöksen siirtoluvasta sekä mahdollisesti siirtämättömät opiskeluhohtokertomukset.

4.4. Yhteistyön järjestäminen esiopetuksessa

Esioppilaat vaikuttavat esiopetuksen toimintaan lasten kokouksissa sekä muissa kokoontumisissa käytyjen keskustelujen kautta. Lisäksi lasten kokemuksia, mielipiteitä ja ideoita kuullaan esiopetuksen arjessa sekä esioppilaan ja henkilöstön välisissä kahdenkeskisissä keskusteluissa. Huoltajien osallisuuden merkitys korostuu lapsen oppimisen polun eri nivelvaiheissa. Huoltajien aito osallisuus mahdollistuu esiopetuksen henkilöstön tietoisien työn kautta niin, että huoltajat voivat kokea olevansa tärkeä osa esiopetuksen yhteisöä. Huoltajien kohtaamiset esioppilaan tuonti- ja hakutilanteissa antavat esiopetuksen henkilöstölle runsaasti tilaisuuksia huoltajien kuuntelemiselle ja luottamuksen vahvistamiselle sekä kodin ja esiopetuksen väliselle vuoropuhelulle. Samalla huoltajille tarjoutuu tilaisuus keskustella ja kertoa omista havainnoistaan, joita voidaan käsitellä yksikkökohtaisissa opiskeluhohtotapaamisissa. Näin myös huoltajat pääsevät vaikuttamaan esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhohton sisältöihin ja sen toteuttamiseen. Huoltajia tiedotetaan yksikkökohtaisen opiskeluhohtoryhmän käytänteistä esiopetusvuoden ensimmäisessä vanhempainillassa.

Esiopetuksen vanhempainillassa huoltajille kerrotaan:

- Opiskeluhohton käytänteistä esiopetusvuoden aikana
- Esiopetusyksikön monialaisen opiskeluhohtotyön toteuttajat
- Opiskeluhohtotyön aikataulu esiopetusvuoden aikana.

Esiopetuksen toimintasuunnitelma, joka sisältää kyseisen esiopetusryhmän opiskeluhohtosuunnitelman on huoltajien luettavissa esiopetusyksikössä. Lisäksi huoltajat saavat yhteisöllisen opiskeluhohton toteutumisesta tietoa esiopetuksesta lähetettävien kirjeiden muodossa.

Päiväkodin johtajat vastaavat omien yksiköidensä opiskeluhohton johtamisesta ja heidän tehtävänä on perehdyttää henkilöstö opiskeluhohton periaatteisiin ja toimintatapoihin. Mikäli esiopetusryhmässä työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomi, hän vastaa lapsen hyvinvointiin liittyvästä sosiaali- ja terveystalveluiden kanssa tehtävästä monialaisesta yhteistyöstä sekä perheiden ohjaamisesta kyseisten palveluiden pariin oman esiopetusryhmänsä osalta. Hän vastaa monialaisesta sosiaalitalveluihin liittyvästä verkostoyhteistyöstä lapsen esiopetuksen aikana sekä siirtymävaiheiden yhteistyöstä lapsen ja perheen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Jos esiopetuksen henkilöstö arvioi, että esioppilaan tilanne vaatii lastensuojelun tarpeen selvittämistä, tulee henkilöstön ottaa yhteyttä sosiaalihooltoon yhdessä huoltajien kanssa tai tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä.

4.4.1. Esioppilaan kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetuksen henkilöstön on yhteydessä huoltajaan heti, kun esioppilaalla ilmenee kasvun tai oppimisen tuen tarvetta. Huoltajille annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta ja salassapidosta. Esiopetuksen tavoitteena on toimia huoltajien kanssa yhteisymmärryksessä vanhemmuutta tukien, mutta huoltajien suostumusta ei tarvita esiopetukseen osallistuvan lapsen tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun. Tehostetun ja erityisen tuen antaminen edellyttää yhteistyötä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa eikä tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö kuulu yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvion pohjalta monialaisessa yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat kirjaukset tehdään pedagogiseen arvioon.

Erytinen tuki on kolmiportaisen tuen tasoista vahvin. Esioppilaan erityinen tuki suunnitellaan yksilöllisesti ja se pohjautuu erityispedagogiseen osaamiseen sekä rakenteellisiin tukitoimien ratkaisuihin. Erytisen tuen prosessista laaditaan pedagoginen selvitys monialaisessa yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan suunnitellut tukitoimet.

4.5. Häirinnän ja kiusaamisen ennaltaehkäiseminen sekä toimintamalli kiusaamiseen puuttumiseksi Vihdin esiopetuksessa

Alle kouluikäinen lapsi saattaa kokeilla erilaisia ei-toivottuja toimintatapoja toistamalla näkemäänsä ja kokemaansa. Häirinnän ja kiusaamisen ennaltaehkäiseminen tarkoittaa näihin tilanteisiin pysähtymistä ja niihin puuttumista rakentavalla tavalla. Esiopetusikäisten lasten välinen häirintä on useimmiten kokeilevaa ja tahatonta. Häirintä on kuitenkin hämmentävää ja satuttavaa, joten siihen tulee aina puuttua. Ristiriitatilanteisiin tulisi suhtautua oppimistilanteina, joissa henkilöstön tehtävänä on vahvistaa esioppilaiden toimijuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja elämäntaitoja. Vihdin esiopetuksen henkilöstö on saanut koulutuksen MiniVerso-menetelmään, joka vahvistaa esioppilaiden osallisuutta sovittelukoulutuksen saaneen kasvattajan avulla. Sovittelussa esioppilaita ei leimata, vaan heitä kunnioitetaan ja kuunnellaan oman riitansa sekä sen ratkaisun asiantuntijana.

<https://sovittelu.com/vertaissovittelu/>

Vihdin varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on laadittu lapsen fyysisen rajoittamisen ohjeistus, joka pohjautuu opetushallituksen ”Lapsen fyysinen rajoittaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa” tukimateriaaliin. Ohjeistus löytyy Vihdin kunnan intrasta.

Vihdin varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on laadittu yhteinen, alla oleva toimintamalli, kiusaamiseen puuttumiseksi.

Yksikkökohtaiset toimenpiteet kiusaamisen ehkäisemiseksi:

Lasten empatiataidot kehittyvät, kun heidän lähellään on muita kunnioittavia ja empaattisia aikuisia. Jokainen työntekijä pohtii omien asenteiden ja arvojen vaikutusta kiusaamisen ehkäisyyn ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseen. Henkilöstö tunnistaa kiusaamistilanteita ja puuttuu niihin sekä keskustelee aiheesta lasten kanssa. Henkilöstö havainnoi lapsia kaikissa tilanteissa ja on mukana lasten leikeissä sekä muussa toiminnassa, jolloin ristiriitatilanteita voidaan ennaltaehkäistä ja niihin päästään puuttumaan välittömästi.

Jokaisella lapsella on tarve kuulua ryhmään. Kaveritaitoja harjoitellaan yhdessä, jotta lapsen on mahdollista liittyä ryhmään positiivisin keinoin. Kaveritaitoihin kuuluu ryhmässä toimimisen taidot, vuorovaikutuksen ylläpitämisen taidot, vuorovaikutukseen liittymisen taidot ja toisen huomioon ottamisen taidot. Näitä taitoja vahvistetaan kaikissa arjen vuorovaikutustilanteissa pedagogisesti ja systemaattisesti ohjaten sekä esimerkiksi lastenkirjallisuuden ja draaman keinoin.

Kiusaamiseen puututaan poikkeuksetta ja kiusaamiseen puuttuu se henkilöstön jäsen, joka on paikalla, kun kiusaamista tapahtuu. Tilanne selvitetään niiden kanssa, jotka tapahtumaan liittyvät. Jokaiselle annetaan mahdollisuus kertoa oma näkemyksensä tapahtuneesta. Sovittelussa hyödynnetään MiniVerso tapahtuma- ja sovittelukortteja tai käytetään nopeaa piirtämistä. Yhdessä mietitään erilaisia tapoja ratkaista tilanne positiivisin keinoin ketään syyllistämättä.

Lapsilla loukkaava toiminta ei ole yleensä tahallista. Siksi on tärkeää pysähtyä pohtimaan pieniäkin ikäviä tilanteita ennen kuin ne muuttuvat kiusaamiseksi hyödyntäen pisarapuuttumista. Siinä tapahtuma pysäytetään heti, kun ikävä toiminta huomataan. Työntekijän tehtävä on ohjata rauhallisesti tilannetta. Lapsiin saa yhteyden, kun pysähdytään miettimään tilannetta ilman, että ketään syyllistetään:

Mitä tapahtui?

Miltä toisesta/muista tuntui?

Oliko se kaikista kivaa tai reilua?

Lopuksi sovitaan yhdessä, kuinka jatkossa toimitaan

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa – toimintamalli

5. OSALLISUUS JA YHTEISTYÖ

5.1 Lasten osallisuuden huomioiminen

Lasten osallisuus huomioidaan erilaisin tavoin. Lapset ovat mukana suunnittelemassa toimintaa sekä arvioimassa sitä. Konkreettisina välineinä käytetään pedagogista seinää, sosiogrammia, läheisyyden kehää sekä toleranssiympyrää. Esioppilaat osallistuvat omiin vasukeskusteluihin Lapsiystävällisen palaverin periaatteiden mukaisesti. Osallisuus huomioidaan päivän kaikissa hetkissä kohtaamalla lapset sensitiivisesti ja heidän mielipiteitään arvostaen. Yhteisöön kiinnittyminen onnistuu arvostuksen kautta.

5.2 Huoltajien osallisuuden huomioiminen

Yhteistyö huoltajien kanssa alkaa jo ennen varsinaisen toimintakauden alkua. Kesäkuussa järjestetään uusien asiakkaiden tutustumisilta, jolloin tutustutaan taloon, omaan ryhmätilaan ja henkilöstöön. Muualta kuin Kuoppanummen päiväkodista siirtyviin asiakkaisiin ollaan yhteydessä jo sitä ennen ja jokaiselle lapselle sovitaan oma yksilöllinen tutustumiskäynti päiväkotiin. Vanhempainillat järjestetään syyskuun aikana. Vanhempainillassa on tärkeässä roolissa huoltajien osallisuus, jolloin he saavat tuoda esille omia toiveitaan ja odotuksiaan esiopetukseen liittyen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja mahdollinen tehostetun tai erityisen tuen suunnitelma laaditaan yhdessä huoltajien kanssa syys- ja lokakuun aikana. Niitä täydennetään esiopetusvuoden aikana arvioimalla annettua tukea ja sen vaikutusta.

Arviointi perustuu henkilöstön tekemään havainnointiin sekä lapsen ja huoltajien näkemyksiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sekä tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmat kirjataan Wilmaan. Huoltajien kanssa keskustellaan siitä, mitä he haluavat kuulla lapsensa päivästä. Keskusteluissa käytetään tarvittaessa tulkkia. Toimintavuoden aikana järjestetään perheille yhteisiä juhlia sekä tapahtumia.

Päivittäiset keskustelut lasten tulo- ja hakutilanteissa ovat tärkeä osa huoltajien osallisuutta. Näissä tilanteissa vaihdetaan kuulumisia ja kerrotaan lapsen päivästä. Pedagoginen seinä on käytössä kaikissa esiopetusryhmissä ja sen avulla tuodaan esiopetuksen toimintaa ja pedagogisia tavoitteita näkyväksi. Viestinnässä käytetään lisäksi puhelinta (puhelut sekä tekstiviestit) ja sähköpostia.

5.3 Yhteistyö nivelvaiheessa

Esi- ja alkuopetuksen siirtymävaiheen yhteistyö

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön tavoitteena on tehdä lapsen oppimisen polku eheäksi sekä luoda lapselle kasvua ja oppimista tukeva turvallinen jatkumo esiopetuksesta kouluun. Siirtymä esiopetuksesta kouluun on prosessi, jossa kiinnitetään huomiota siihen, minkälaisia mielikuvia ja kokemuksia lapset saavat koulusta. Onnistunut siirtymävaiheen yhteistyö tukee lapsen kaverisuhteita sekä kiinnittymistä tulevaan kouluun.

Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on antaa luokanopettajalle opetuksen järjestämisen kannalta tarvittava tieto lapsesta oppijana ja tuoda esiin lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita sekä hänen tuen tarpeitaan. Merkityksellisin tieto koostuu siitä, mitä lapsi jo osaa, jolloin koulussa voidaan jatkaa siitä, mihin esiopetuksessa on päästy. Näin luokanopettaja voi suunnitella omaa opetustyötään saamiensa tietojen pohjalta ja lapsen oppimisen polku muodostuu lapsen tarpeita vastaavaksi. Opinpolkua vahvistaa myös se, että esiopetuksessa hyväksi havaittuja toimintatapoja siirretään kouluun.

Esiopetuksesta siirrytään oppilaaksiottoalueiden mukaisesti kouluihin, ruotsinkielisestä esiopetuksesta siirrytään Vichtis svenska skolaniin. Huhtikuussa alkaa kuusi askelta kouluun -toimintamalli, jonka osana toukokuussa koulut kutsuvat esioppilaat tutustumaan kouluun ja huoltajat vanhempainiltaan. Toukokuussa järjestetään kouluun siirtokeskustelu, jossa varhaiskasvatuksen opettaja siirtää opetuksen kannalta oleelliset tiedot esiopetuksesta kouluun. Mikäli lapsella on tehostetun tai erityisen tuen suunnitelma, tapaamiseen osallistuvat myös lapsi, huoltajat sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja tarvittaessa lapsen kanssa toimineita muita asiantuntijoita.

Lapsen tutustuminen kouluympäristöön

Kouluun tutustumisprosessi aloitetaan varhain esiopetusvuoden aikana. Maalis-huhtikuussa varhaiskasvatuksen opettaja ottaa yhteyttä lähikoulun ensimmäisen luokan opettajaan ja sopii esioppilaiden kouluvierailusta. Vierailun tavoitteena on tutustua koulurakennukseen, ympäristöön ja koulun arkitoimintaan; siihen, minkälaista koulussa työskentely on. Esioppilaat tutustuvat koulutyöhön esimerkiksi luokanopettajan antamalla pienellä tehtävällä. Yhteisiä tapahtumia voidaan järjestää pitkin toimintakautta.

Kuusi askelta kouluun

Vihdin esiopetuksessa on käytössä Kuusi askelta kouluun –toimintamalli, joka on kehitetty Yhdessä olemme enemmän – LAPE Uusimaa - hankkeessa. Toimintamallin tavoitteina on tulevan koululaisen ja hänen perheensä tukeminen koulun alkaessa, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja koululaistaitojen edistäminen. Kuusi askelta kouluun -projektin sisällön suunnittelu ja materiaalin kokoaminen alkaa yhteistyössä huoltajien kanssa, henkilöstö suunnittelee tarkemmin teemat ja niihin liittyvät toiminnot kuudelle viikolle. Toiminnan käynnistyessä huoltajien kanssa käydään päivittäisiä keskusteluja, jotka liittyvät kyseisen viikon teemaan. Teemat alkavat tutuista päiväkotia, lapsia ja huoltajia koskettavista aiheista ja etenevät lähemmäs koululaisarkea. Teemat kestävät kerrallaan viikon ajan ja jokainen teema sisältää tehtävän, joka tehdään kotona yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa.

Lisätietoa aiheesta Kuusi askelta kouluun-linkistä:

[Hyvinvoiva lapsi oppii ja kasvaa - varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos hyvinvoinnin tukena](#)

Koulu tiedottaa ja järjestää tutustumispäivän lapsille ja huoltajille toukokuussa.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman siirto

Mikäli lapsi on saanut yleistä, tehostettua tai erityistä tukea esiopetusvuoden aikana, varhaiskasvatuksen opettaja huolehtii siitä, että pedagogiset asiakirjat ovat kirjattuina Wilmaan. Wilma sulkeutuu esiopetuksen päättyessä, jonka jälkeen lapsen esiopetuksen pedagogiset asiakirjat ovat Wilmassa luokanopettajan luettavissa. Opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellisten tietojen siirtämiseen ei tarvita erillistä lupaa huoltajalta. Esiopetuksen lisäksi täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma arkistoidaan lapsen lopettaessa varhaiskasvatuksessa.

5.4 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Esiopetuksessa teemme yhteistyötä Vihdin paikallisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä oman kunnan eri toimialojen kanssa.

6. TURVALLISUUS / MAHDOLLINEN VARAUTUMINEN POIKKEUSTILANTEISIIN

Varhaiskasvatusyksiköiden turvallisuus- ja kriisisuunnitelma sekä varautuminen poikkeustilanteisiin löytyy sähköisenä vihti.pelsu.fi/vihti.

Päivämäärä ja päiväkodinjohtajan allekirjoitus

31.10.2024 Marika Honkaharju

LIITE 1. Kulttuurikasvatussuunnitelma